תורה אור

דבר טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחי להו מייתי להו אלמא קסבר *[א]קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו לימא מסייע ליה לא יאמר אדם לתינוק הבא לי מפתח הבא לי חותם אלא מניחו תולש מניחו זורק אמר אביי [ב]תולש בעציץ שאינו נקוב זורק בכרמלית דרבנן: ת"ש *[ג]עובד כוכבים שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהם קטן הבא לכבות אומרים לו אל תכבה ששביתתו עליהם *א"ר יוחנן [ד]בעושה על דעת אביו דכוותיה גבי עובד כוכבים דעושה על דעת ישראל מי שרי עובד כוכבים אדעתא דנפשיה עביד ת"ש *בן חבר שרגיל לילך אצל אבי אמו עם הארץ אין חוששין שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים מצא בידו פירות אין זקוק לו אמר רבי יוחנן *בדמאי הקילו אלא טעמא דדמאי הא ודאי בעא לעשורי והאמר ר' יוחנן בעושה על דעת אביו אלא רבי יוחנן ספוקי מספקא ליה קאי הכא מדחי קאי הכא מדחי ת"ש בן חבר כהן שרגיל לילך אצל אבי אמו כהן עם הארץ אין חוששין שמא יאכילנו תרומה טמאה מצא בידו פירות אין זקוק לו בתרומה דרבנן תא שמע *יונק תינוק והולך מעובדת כוכבים ומבהמה טמאה ואין חוששין ביונק שקץ ולא יאכילנו נבלות וטרפות שקצים ורמשים ומכולן יונק מהם ואפילו בשבת ובגדול אסור אבא שאול אומר נוהגין היינו שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב קתני מיהא אין חוששין ביונק שקץ התם משום סכנה אי הכי גדול נמי גדול בעי אומדנא קטן נמי ליבעי אומדנא אמר רב הונא בריה דרב יהושע סתם תינוק מסוכן אצל חלב: אבא שאול אומר נוהגין היינו שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב: היכי דמי אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה אפילו ביום טוב אסור לא צריכא דאיכא צערא וקסבר מפרק כלאחר יד הוא שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ת"ש °לא תאכלום כי שקץ הם לא תאכילום להזהיר הגדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תאכלו לא [ה]דלא ליספו (א) ליה בידים תא שמע °כל נפש מכם לא תאכל דם להזהיר הגדולים על הקטנים מאי לאו דאמרי להו לא תאכלו לא דלא ליספו להו בידים ת"ש °אמור ואמרת [ו]להזהיר גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמו להו בידים °וצריכי דאי אשמעינן שקצים

משום

דבר טלי וטליא· הגהג תינוקות זכרים ונקבות: **ליטיילו התם·** ישחקו שם שבת היתה: **הבא לי מפתח·** דרך רה"ר בשבת: **לכבות·** הדליקה: **בעושה על דעת אביו·** שהתינוק רואה בלבו ורוצה שנוח לו בכך ואביו עומד עליו דהוה כאילו הוא מצוהו לעשות אבל הנך מפתחות דרב יצחק לא הודיען שנאבדו שם ולא הכירו בדעתו שנוח לו: **עובד כוכבים אדעתא דנפשיה עביד·** אפילו בלא ידיעת ישראל העובד כוכבים מתכוין להנאתו שיודע שיטול שכר: **שאינן מתוקנין·** שאינן מעושרין: **אין זקוק לו·** ליטלו הימנו: **והא"ר יוחנן·** לעיל בעושה על דעת אביו אבל להפרישו אינו מצווה היכא דתינוק עביד אדעתא דנפשיה (ב): **תרומה טמאה·** והא הכא דאיסורא דאורייתא הוא כדאמר בהערל (לעיל עג:) בשעריך תאכלנו לזה אתה אוכל בטומאת עצמו כדכתיב הטמא והטהור ולא לאחר למעוטי תרומה דאסורה בטומאת עצמה: **ואין חוששין·** לומר שהוא יונק שקץ כלומר דבר המשוקץ ונאסר: **ולא יאכילנו·** בידים דברים האסורים חלב בהמה טמאה אסור בגדול מדאורייתא דנפקא לן מגמל גמל ב' פעמים בפ"ק דבכורות (ד' ו:): **סכנה·** שאם לא יינק ימות בצמא: **אומדנא·** אם יכול להמתין עד מוצאי שבת ויעשה בהיתר: חולב בידיו חייב משום מפרק דבר מגידולו והיונק הוי מפרק ע"י שינוי והייט כלאחר יד: **שבת דאיסור סקילה·** יש במפרק בידיו גזרו רבנן ביונק ואע"ג דמשנה הוא ואינה מלאכה מן התורה אבל י"ט דכי עביד בידים ליכא אלא איסור לאו לא גזור רבנן ביונק: **(לא תאכלום) לא תאכילום כי שקץ הם·** קרא יתירא הוא דהא כתיבי אזהרות הרבה בשרצים (ג): **לא תאכל דם·** קרא יתירא הוא דהא כתיבי אזהרות הרבה גבי דם: **אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת·** שתי אמירות הללו למה להזהיר גדולים על הקטנים שלא יטמאו:

במאי

אמר רבי יוחנן בדמאי הקילו· ה"מ למימר דאפילו לא הקילו בדמאי כיון דאיט אלא מדרבנן שאני כדקאמר לעיל אלא משום דהאי שיטה משני בכמה דוכתי א"נ כיון שיש לחוש לספק טבל דהוי דאורייתא החמירו אי לאו טעמא דבדמאי הקילו:

אלא רבי יוחנן ספוקי מספקא ליה· והא דקאמר הש"ס בס"פ יוצא דופן (נדה דף מו: ושם) אליבא דר' יוחנן דאמר מופלא סמוך לאיש דאורייתא וקטן האוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו על ברייתא דמותיב ליה התם הוה מצי למימר וליטעמיך והא ר' יוחנן ספוקי מספקא ליה הכא אלא דבלאו הכי שפיר קאמר התם ה"ל אלחנן:

וקסבר דהוי מפרק כלאחר יד· וא"ת ואפילו לא הוי כלאחר יד נמי דהא אין דישה אלא בגידולי קרקע כדאמר בפרק כלל גדול (שבת דף עה. ושם) גבי פולע חלזון וכ"ת אע"ג דחלזון לא חשיב גידולי קרקע בהמה חשיבא גידולי קרקע כדאמרי' בריש פ' בכל מערבין (עירובין ד' כז:) דממעט דגים מלכתי' בקר ולאו מה הפרט מפורש גידולי קרקע כו' זה אין לומר דנהי דחשיב בהמה גידולי קרקע מ"מ כיון דגמרי' מסממנין בעינן ממש שיהא גדל מן הקרקע כמו סממנין לגבי גדולי קרקע ממש לא חשיב בהמה גדולי קרקע כדמוכח בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פט. ושם) דתניא דיש מה דיש מיוחד כו' יצא החולב והמגבן והמחבץ שאינם גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו אלמא גבי דבר הגדל ממש מן הארץ לא חשיבא בהמה גידולי קרקע וכן משמע בפ"ק דקידושין (דף יז.) גבי גורן ויקב וי"ל דאיצטריך טעמא דהכא דמפרק כלאחר יד הוא משום ר' יהודה דסבר יש דישה שלא בגידולי קרקע דמחייב בפולע חלזון נמי משום דש ור"ת מפרש דמפרק חייב משום ממחק שמחליק השער ומאבות מלאכות הוא וקשה לר"י מדאמר בפ' חבית (שבת דף קמד. ושם) חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה ולפי' הקונטרס ניחא דטעמא משום דכשחולב לתוך הקדירה הוי משקה הבא לאוכל ואוכל הוא ואין זה בורר אבל לא לתוך הקערה דבורר משקה מאוכל ודומה לדש שבורר אוכל מתוך פסולת אבל לפירוש ר"ת בין כך ובין כך ליחייב משום ממחק*:

שבת דאיסור סקילה גזור רבנן כו'· קשה דאמרי' בפרק אע"פ (כתובות ד' ס.) גונח יונק חלב בשבת קסבר מפרק כלאחר יד הוא ומשום צערא לא גזור רבנן והכא אסר ליה בשבת וליכא למימר דהתם במסוכן דאם כן אפילו מלאכה גמורה ולית כלאחר יד שרי ואמר ר"ת דהתם מחמת חולי והכא מחמת רעב קרי שפיר צער כדאמר בפרק שלישי דשבועות (ד' כו: ושם) נשבע על הככר ומסתכן עליה מהו מסתכן לישרי ליה מר אלא מצטער עליה מהו וקשה לר"י דאם כן מאי קאמר הכא אי דליכא סכנה אפילו בשבת מותר והא אפילו בחולים בעלמא מותר כיון שאין בהן מלאכה גמורה ולרבי נראה דאין זו קושיא דהא אכתי לא פירש הש"ס דמפרק כלאחר יד הוא וקאמר דאפילו מלאכה גמורה מן התורה יש לו לדחות להיות מותר כיון דאיכא סכנה ור"י תירץ דהך דהכא פליגא וכן משמע התם (כתובות דף ס.) דאמר הלכה כר' מרינוס מכלל דאיכא דפליגי עליה ואיכא דמפרש דהכא בצער של בהמה איירי שמתקשה לה רוב חלב בדדיה וקשה לר"י דלמה היו יונקים והלא היו יכולין לחלוב לתוך הקדירה ומיהו לפירוש ר"ת לא קשה דמסתמא כיון שהיו רעבים לא היה להם שום מאכל בקדירה:

משום

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה ז וסכ"ד שם הלכה יא ופי"ז מהל' מאכלות אסורות הל' כו ופ"ג מהל' אבל הל' יב סמג עשין רמג ולאוין קמח טוש"ע א"ח סי' שמג וטוש"ע י"ד סימן שעג סעיף א:

לא ב מיי' פכ"ד מהל' שבת הל' יא וע"ש במ"מ ובכ"מ:

לב ג ד מיי' שם פי"ב הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סימן שלד סעיף כה:

לג ה מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הל' כו טוש"ע א"ח סי' שמג:

לד ו ז מיי' פ"ג מהל' אבל הלכה יב טוש"ע י"ד סימן שעג סעיף א ובהג"ה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא ליספו להו בידי: (ב) רש"י ד"ה והא"ר יוחנן לעיל ומ"ה בעושה וכו' דנפשיה הס"ד ואח"כ מ"ה אין זקוק לו והא הכא איסורא דאורייתא: (ג) ד"ה לא תאכלום וכו' בשרצים קרי ביה לא תאכילום הס"ד:

◆

תוספות חד מקמאי

מסקנא דשמעת' דבקטן אוכל נבלות דבאיסורא דרבנן פשיטא דאין ב"ד מצווין עליו להפרישו ובאיסורא דרבנן נמי פשיטא דאין אומרי' לתינוק עשה דבר זה · וכי פליג באיסורא דאורייתא' ומסתברא דאין ב"ד מצווין עליו להפרישו דמעשה דרב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחות בי מדרשא ברה"ר אתא לקמיה דרבי פדת אמר אזיל דבר טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחי מייתו להו אלמא קסבר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו ואקשי' עלה מהא דתנן קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עליהו · ופריק ר' יוחנן בקטן העושה ע"ד אביו אבל (קטן) נכרי על דעתיה עביד:

[ועי' תוספות שבת עג: ד"ה מפרק ועי' תוס' כתובות ס. ד"ה מפרק]

מסורת הש"ס

שבת קכא· [גיטין נה·]

שבת קכא.

שם

[תוספתא דמאי פ"ב]

[כתובות כד· וש"נ]

[עי' תוספות שבת קכא· ד"ה ש"מ]

ויקרא יא

שם יז

שם כא

◆

גליון הש"ס

גמ' וצריכי דאי אשמעינן שקצים. עי' במכילתא [illegible] בקרא דגבי שבת ובנך ובתך להזהיר גדולים על קטנים. ועי' בתשובת [illegible] סי' ד':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones